

Калініна Л.В., кандидат педагогічних наук, професор
кафедри міжкультурної комунікації та прикладної лінгвістики
Житомирського державного університету ім. Івана Франка

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ОВОЛОДІННЯ КУЛЬТУРОЮ КРАЇНИ, МОВА ЯКОЇ ВИВЧАЄТЬСЯ

Одним з основних принципів Болонського процесу, який було взято за основу розробки стратегії реформи середньої та вищої школи, є принцип навчання впродовж життя. Згідно Концепції Нової української школи “Навчання впродовж життя” стало однією з десяти ключових компетентностей. Випускники такої школи повинні навчитися самостійно здобувати знання, вміння і навички, яких їм не вистачає і які їх цікавлять з будь-якого предмету, випрацювати в собі потребу постійного поповнення нових знань з різних доступних джерел, що сприятиме формуванню гармонійної всебічно-розвиненої особистості майбутнього.

Зазначене підкреслює важливу роль самостійної роботи, якою учні повинні оволодіти в школі. Це завдання може бути успішно виконане, якщо шкільний вчитель допоможе учням правильно організувати власну самостійну роботу, тому майбутній вчитель повинен сам досконало оволодіти технологіями організації самостійного навчання.

Хоча з даного питання існує низка досліджень, зокрема праці Н.Ф. Бориско, О.А. Дубасенюк, Н.В. Майер, С.Ю. Ніколаєвої, Є.С. Полат та інших, в умовах сьогодення потребують переосмислення і нових педагогічних і методичних рішень форми, види та методи організації самостійної роботи. Це пов'язано не тільки з інформаційним суспільством, яке постійно змінюється,

появою нових інформаційно-цифрових технологій, але і специфікою предмету – “Іноземна мова”.

Основною практичною метою навчання іноземної мови учнів ЗНЗ є формування іншомовної комунікативної компетентності, що передбачає інтегроване навчання іноземної мови і культури країни, мова якої вивчається.

Оскільки обсяг соціокультурного аспекта навчання іноземної мови дуже великий, більша частина оволодіння його культурологічною і соціокультурною складовими мають бути винесені на самостійну роботу.

Під час професійної підготовки на практичних та методичних заняттях у мовному педагогічному вищому навчальному закладі майбутньому вчителю англійської мови необхідно оволодіти такими професійно-значущими вміннями:

- відбирати країнознавчі і соціокультурні знання країни, мова якої вивчається, які учні можуть поповнити самостійно;
- складати перелік основних англійських культурокраїнознавчих фактів, інформацію про які учні можуть знайти самостійно з різних достуірних джерел та представити в класі;
- виокремлювати соціокультурні вміння, необхідні і достатні для проведення міжкультурного спілкування в усіх чотирьох сферах спілкування (personal, public, educational, professional), специфічних для кожної вікової групи учнів;
- підбирати для виділених соціокультурних вмінь відповідні моделі вербальної і невербальної комунікативної поведінки, яка притаманна носіям мови;
- розробляти технології самостійної роботи з соціокультурним матеріалом;
- розробляти соціокультурні завдання на порівняння двох культур – рідної культури та культури країни, мова якої вивчається.

Наш більш, ніж 35-річний стаж роботи у ВНЗ дозволив нам відібрати та експериментально випробувати ефективність деяких розроблених нами

технологій самостійної роботи майбутніх учителів іноземної мови з соціокультурним матеріалом, який належить засвоїти в старшій школі.

Ми акцентували увагу саме на старшій школі не лише тому, що важливим аспектом психічного розвитку старшокласників є становлення індивідуального стилю розумової діяльності, бажання відкриття власного “Я”, усвідомлення власної індивідуальності та її властивостей, що саме по собі сприяє рефлексії та вимагає самостійної роботи, але і тому, що у старших школярів розширюється зміст поняття “володіння іноземною мовою”, яке вони оцінюють з позиції його доцільності для опанування майбутньою професією, участі в міжнародних проектах, навчання за кордоном тощо. Зазначене зумовлює самостійне набуття знань, умінь і навичок соціокультурного аспекта оволодіння іноземною мовою, які значно виходять за межі навчальної програми. Таким чином, оволодіння іноземною мовою і культурою набуває особистісного сенсу і перетворюється на самоосвіту.

Нами були розроблені соціокультурні пошуково-пізнавальні і пошуково-креативні завдання з опорою на різні типи наочності – вербальну, вербально-зображальну та зображальну. Наприклад:

1. Listen to the talk of English teenagers about their favourite kinds of sport and say which of them became popular in Ukraine.
2. Search the Internet and find more information about:
  - sports originated in Britain;
  - famous competitions held in these kinds of sport;
  - great British athletes or teams in these sports.
3. Look at floral symbols of each part of Great Britain and decide what part of the country they belong to. Say what you know about the floral symbol of Ukraine.
4. On your own find more information about the history of each British floral symbol and make a presentation about it.

Велику цікавість у майбутніх учителів викликає самостійна робота з матеріалами крос-культурного читання. Студенти самостійно виконують

запропоновані завдання до знайомства зі змістом тексту, понижуючи тим самим можливі соціокультурні труднощі під час читання.

Наприклад, до знайомства з розповіддю A.L. Martin “Square Dancing: American National Folk Dance” майбутнім учителям пропонуються наступні завдання для самостійного опрацювання:

1. Americans are known to be pioneers in some genres of music, like jazz, blues etc. What about dance? Use the sources available and find the information about any dances, which originated in the USA.
2. Read the following list of terms connected with dancing and use your electronic dictionary to find their interpretations:
  - Allemande
  - Irish jig
  - English reels
  - Spanish fandangos
  - Dos-a-dos
3. As a future teacher make a sociocultural commentary to the story to remove your learners’ possible difficulties in reading etc.

Самостійне “поглиблене” пізнання реалій американської культури має бути продовжене після знайомства студентів зі змістом розповіді, наприклад, за допомогою таких завдань:

1. Since 1082 square dancing was designated as the “official national folk dance”. Make a list of words and word combinations, which describe the “folk character” of square dancing. Can they be attributable to the description of Ukrainian national dance? Search the Internet and find more characteristics of Ukrainian national dance. Compare them with those of American.
2. In the story, the names of two American presidents Ronald Reagan and Henry Ford are mentioned. On your own familiarize yourself with biographies of these great men and find out what roles they played in the designation of square dancing as the official National folk Dance. Present your findings to the class.

3. You've learned about square dancing in America. Use any sources available and find out other modern kinds of dance in America. Say how popular they are in Ukraine.

Наш досвід роботи засвідчив, що використання подібних технологій у самостійній роботі майбутніх учителів англійської мови значно підвищує рівень їх зацікавленості в оволодінні майбутньою професією, дає можливість побачити перспективи інтегрованого навчання іноземної мови і культури, озброює новітніми ІКТ під час самостійної роботи з соціокультурним матеріалом. Ми вважаємо, що такий вчитель, буде здатний сформувати важливі компетентності Нової української школи у своїх потенційних учнів, оскільки він сам досконало оволодів ними під час власної професійної підготовки у ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2008. – 261 с.
2. Захарова Е.В. Организация самостоятельной работы студентов с использованием информационно-коммуникационных технологий (на примере иностранного языка: диссертация ... кандидата педагогических наук : 13.00.01 / Захарова Елена Валерьевна; [ГОУВПО "Якутский государственный университет"].- Якутск, 2008.- 163 с.: ил.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: учеб. для вузов. – М.: Логос, 2004. – 384 с.
4. Измайлова М. А. Организация внеаудиторной самостоятельной работы студентов: Методическое пособие. — М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К°», 2008. — 64 с.
5. Калініна Л.В., Самойлюкевич І.В., А. Мартін. Life is Never a Bowl of Cherries: a cross-cultural reader: навчальний посібник з англійської мови

для учнів старших класів шкіл з поглибленим вивченням англійської мови та профільного навчання. – Х: Світ дитинства, 2004. – 224 с.

- б. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетентності: курс лекцій: навчально-методичний посібник для студ. мовних спец. / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Є. та ін / за ред. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2011 – 344 с.